

Egy sorsterhes álom

Túl voltunk az első világháborún, de ezzel nem értek véget nehézségeink. Hosszú volt az út az iskoláig, több mint egy óra villamossal. Aztán jöttek a sztrájkok, a kommunisták bevonulása, majd menekülésük, aztán a Német Birodalom haderejének bevonulása. Mindez a házukban és a házuk előtt játszódott le, mivel egy iskolaépületben laktunk a városon kívül, s a várost hol az egyik küzdő fél szállta meg, hol a másik. Az iskola csak kétosztályos volt, anyám házmesterként keresett valami mellékeset, mivel apám már korábban meghalt, s az ő nyugdíja nem volt elég neki személyre. Télen az ajtó előtt állt, és fát vágott, a tanítás kezdete előtt befűtötte a két vaskályhát, súrolta az osztálytermek padlóját, és mindennek utánajárt. Nyáron felásta a kertet négy tyúkunk számára. Minden gyereknek volt egy tyúkjá, és mindig megehetette az esedékes tojást. Mellettük nyulacskaik szimatolták a káposztát, amelyet anyánk direkt nekik ültetett. Így lettünk mi gyerekek állatbarátok. Hiszen anyánk egy erdészházból jött, és örült, hogy legalább egy-egy tyúkot és nyulacskaát tarthat számunkra. Ez számára is megédesítette a nehéz munkát.

De aztán közeledett a katasztrófa. Engem mint legkisebbet illetett meg annak az előjoga, hogy vasárnap reggelként egy kicsit még bebújjak anyámhoz az ágyba. Ekkor volt egy nyugodt félóránk, hogy mindent elmondhassunk, ami a hét folyamán bennünk maradt. Az 1920-as év egyik vasárnapja felejthetetlen maradt számomra. Először úgy volt, hogy mindig szokott lenni. Bebújtam hozzá az ágyba, és meséltünk egymásnak. Aztán kissé elgondolkodva megszólalt: „Azt hiszem, hamarosan mégiscsak el kell mennem az orvoshoz.” – „Szóval beteg vagy? Mi a baj?” – „Ó, aligha valami komoly. Fájdalmaim nincsenek, de a bal mellemmel valami nincs rendben. Jobb, ha az ember egyszer utánanézi.”

Ebben a pillanatban megrettentem: „Anyá, ma éjjel ezt álmodtam!” – Hiszen a gyerekek is álmodnak, méghozzá sokat és jelentős dolgokat. Jung egy egész szemináriumot tartott egyszer a gyerekek álmairól. Mindazonáltal a gyerekek hamar is felejtettek, s ez nagyon rendjén való. Ha azonban egy álom megmarad az emlékezetben, akkor valószínűleg fontos szerepe van a későbbiek szempontjából is. Az ember rendszerint egész életére megjegyyez egy ilyen álmot. Sok páciensem mesélte már el nekem gyerekkori álmát. Egy hatvanéves férfi nevetve mesélte: „Képzeld el, még ma is emlékszem első gyerekkori álmomra. Mert olyan vidám volt! Akkoriban körülbelül öt éves voltam, és azt ál-

modtam, hogy testvérkém született. Ettől fogva mindig nagyon vártam a testvére érkezését, vágyakozva vártam, mert egyetlen gyerek voltam. De sajnos, téves jelzés volt, anyámnak nem lett több gyereke, és én nem kaptam testvérkét.” Szintén nevettem, de számomra ki nyilatkoztatás volt ez az álom. Már sokszor kérdeztem magamtól, vajon mikor születik meg az ember „árnyéktestvére”, az ún. sötét oldalunk, az elfojtott, elutasított, amely aztán későbbi életünk során oly gyakran a végzetünké válik. Most megtudtam, legalábbis erre a sajátos esetre vonatkozóan. E férfi számára öt éves korában ténylegesen testvére született, aki egyidejűleg lehet a legjobb barát és a leggonoszabb ellenség. Tehát ez is egy nagy jelentőségű gyermeki álom, noha maga az álmodó nem volt ennek tudatában.

Valószínűleg elfelejtettem volna az álmomat, ha anyám nem közölte volna velem az észrevételét. „De hát mit álmodtál?”, kérdezte. – „A bal mellemet láttam, s rajta két véres lyukat.” – Rossz álom, mondhatnánk voltaképpen, egyáltalán nem gyermeki álom, és számomra mégis igen fontosá vált. Anyám elment az orvoshoz. Mellrákot állapítottak meg. Egy ilyen álmot manapság telepátiának vagy prekogníciónak, a jövő előzetes ismeretének neveznék, azaz valamilyen parapszichológiai jelenségnek. De hogy mit jelentett az életem számára, más lapra tartozik.

Akkoriban még sokkal kisebbek voltak a rák gyógyításának lehetőségei, mint ma. A műtét többnyire halálhoz vezetett. A műtét elvetése szintén kínos halált eredményezett, csak az élet kicsit tovább tartott. Mindenesetre a rák halálos ítélet volt. Anyám akkoriban teljesen tudatos döntést hozott. Megkérdezte az orvost, feltehetően mennyi ideje marad, ha nem operáltatja meg magát. Az orvos úgy vélte, körülbelül négy éve, mivel egyébként erős és egészséges. Anyám átgondolta a tényállást: én tízéves voltam, négy évvel később tizennégy lennék, tehát már konfirmáció után, bizonyos iskolai végzettséggel, és ily módon – vélte – valamivel közelebb az önállósághoz. Ezért a hosszabb betegség útját választotta. Mit jelentett ez számomra?

Ez anyám döntése volt, de én elkísérhettem az útján, amíg köztünk volt. És olyan tapasztalatot szereztem a halálról, amely elvette tőlem a halálfélelmet. Az álmom óta mindketten tudtuk, hogy halálra szánt volt. Ezért az utolsó négy évet – ténylegesen négy év lett belőle – *sub specie aeternitatis*, az örökkévalóság távlatában éltük, amint joggal nevezhetjük így.

Olykor megkérdeztem tőle, már ahogy a gyerekek szokták: „És nem

félsz a haláltól?” Karjaiba vett, és azt mondta: „Pontosan el akarom mondani neked, hogy van ez. Hiszen tudod, hogyan zajlanak nálunk a dolgok karácsonykor. Én benn vagyok a szobában, és mindent elkészítek, odateszem az ajándékokat, s meggyújtom a gyertyákat. Ti kinn ültök a sötétben, és várakoztok, amíg a karácsonyi csengő meg nem szólal. Aztán kinyílik az ajtó, és ti beléptek az ünnepi szobába. Lásd, így van ez a halállal is. Már csak arra várok, hogy megszólaljon a csengő.”

Ha az ember ezt így elmeséli, talán kissé érzélgősen hat. De akkoriban egyáltalán nem hangzott így. Anyám józan és realista asszony volt, így élt, így is halt meg. Az utolsó napon olyasmi történt vele, amit orvosilag eufóriának lehetne nevezni. A morfium által okozott több hetes öntudatlanság után ismét teljesen magánál volt. Fel akart ülni, valamit enni, és minden szükségeset megbeszélni velem. Meghatározta a temetési szövegeket és énekeket, felhívta figyelmemet a különböző életbiztosításokra, és lediktálta az értesítendő névét. Miután mindent elrendezett, úgy vélte: „Most még van egy kis időnk egymás számára.” Így oly módon töltöttük el utolsó földi óráit, hogy soha nem fogom elfelejteni. Aztán arra kért, fektessem le kissé kényelmesebben, és elaludt. Mellette ültem, amíg meg nem szűnt a lélegzése.

Röviddel ez előtt lettem tizennégy éves, és éppen a pubertás korába értem. Talán ezért hagyott olyan mély nyomot bennem ez az év. Anyám halálát úgy éltem meg, mint egy kemény, válságokkal és bonyodalmakkal teli egyéni életút végét. Honvággyal teli gyermek voltam, és arra vágyakoztam, hogy legalább álmodhassam anyámról, de vágyam nem teljesedett. Erősen meg kellett öregednem, hogy felfogjam: ez a tény tulajdonképpen bók volt anyámnak. Ő mindent megtett azért, hogy időben önállóvá tegyen engem. Az álmom tudatosította benne, milyen kevés ideje maradt erre! És úgy tűnik, sikerült neki. Pszichoterapeutaként ma tudom, hogy ha valaki gyakran álmodik az anyjáról vagy apjáról, akkor az az önállótlan, a függőség, és talán egyenesen a felelősség hiány jele. Szaknyelven apavagy anyakötődésnek mondják ezt.

Anyám nem jött el többé hozzám – egyetlen kivételt leszámítva – álmomban sem. De megmaradt az a benyomás, hogy talán mégiscsak ott lakik az ünnepi szobában.

Hanna Wolff